

SIOS
etniska organisationer tillsammans

Stockholm, 22 maj 2026

Externt dnr: Ju2026/00665

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Inledning

Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS) har beretts tillfälle att svara på utredningen Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21). SIOS är en paraplyorganisation för etniska minoriteter i Sverige med 18 riksförbund, och driver frågor som rör språk-, kultur- och identitetsbevarande verksamhet. Vi driver även en antidiskrimineringsbyrå.

SIOS har svarat på remissen med utgångspunkt i våra medlemmars intressen, samt ur ett antidiskrimineringsperspektiv. **SIOS avstyrker förslaget i sin helhet.**

Övergripande synpunkter

SIOS avstyrker förslaget i sin helhet. Vi anser att förslagets syfte urholkar det svenska medborgarskapet på ett sådant sätt att som strider mot den svenska grundlagen och rättsstatliga principer. Vi anser vidare att det tekniska förslaget som utredningen för fram för återkallelse av medborgarskap inte är tillräckligt rättssäkert, samt kritiserar kraftigt att utredningen inte är fullständig i sin konsekvensanalys.

Medborgarskapet utgör en av de mest centrala rättsliga ställningarna i en demokrati, och dess okränkbarhet måste skyddas så långt som möjligt för att en stat ska kunna kalla sig en demokrati och rättsstat. Medborgarskapet ger inte bara rätt att delta i demokratin, utan är själva fundamentet för hur makt utövas i Sverige (1 kap 1 § regeringsformen). SIOS största invändning till förslaget som helhet är just det faktum att medborgarskapet har en sådan central roll i den svenska demokratin, och förslaget urholkar denna centrala roll på ett mycket problematiskt sätt. Vi ansluter oss därmed till den kritik som tidigare har framkommit i till exempel grundlagsutredningen (SOU 2025:2). Förslaget bygger upp en differentierad medborgarskapsordning där personer med dubbelt medborgarskap kan förlora medborgarskapet. Det skapar en ordning där det svenska medborgarskapet i praktiken blir tvådelat, i en sådan ordning är vissa medborgare mer betingade än andra. Denna fundamentala konflikt tas visserligen upp av utredaren som ett starkt argument varför medborgarskapet inte bör kunna återkallas (7.2 i förslaget), men lämnas därefter helt okommenterat och utan någon tydlig riskanalys (se 7.3 i förslaget). Utredningen verkar på det stora basera sina slutsatser på att andra länder i EU har möjligheter att återkalla medborgarskap, utan att göra en egen konsekvensanalys av förslaget.

SIOS vill också föra fram att förslaget i praktiken endast träffar personer med dubbelt medborgarskap, vilket ofta sammanfaller med migrationserfarenhet och minoritetstillhörighet. Det innebär att förslaget är att beakta som indirekt diskriminering, eftersom den formellt neutrala regeln får en särskilt belastande effekt för vissa grupper. Utredaren har i detta avseende hänvisat till att även personer med majoritetsbakgrund kan ha dubbla medborgarskap, vilket måste anses vara ett mycket svagt argument för att förslaget inte skulle ha diskriminerande effekter. Indirekt diskriminering är till sin definition en neutral regel, vilket betyder att alla visserligen kan missgynnas av regelns syfte, men vars effekter ändå tydligt särskilt missgynnar en särskild grupp. Vad gäller barnrättsperspektivet så ansluter sig SIOS till Barnrättsbyråns kritik i sin helhet och specifikt att *”barnkonsekvensanalys är näst intill obefintlig och återupprepas för varje avsnitt.”*¹

Slutligen framförs det att det är ytterst anmärkningsvärt att utredningen inte analyserar de rättsliga följderna av ett återkallat medborgarskap. Det framgår inte hur den rättsliga situationen ska hanteras, exempelvis om även en individs tidigare permanenta

¹ Se s.3 i Barnrättsbyråns remissutlåtande till Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21).

uppehållstillstånd automatiskt upphör vid återkallelse av medborgarskapet, om ett återkallat medborgarskap i sig leder till utvisning eller om en separat och fullständig utvisningsprövning måste göras. Utredningen klargör inte heller om den berörde därefter kan ansöka om uppehållstillstånd på nytt, på vilka grunder en sådan ansökan i så fall skulle prövas.

Mot denna bakgrund är det oroväckande och minst sagt problematiskt att utredningen inte redovisar någon samlad analys av hur ett återkallat medborgarskap ska samspela med utlänningslagens systematik, inklusive frågan om den enskilde riskerar att hamna i ett rättsligt vakuum utan klar tillgång till vare sig medborgarskap, uppehållstillstånd eller ett verkställbart avlägsnandebeslut.

Därtill lämnas helt obesvarat hur myndigheterna ska hantera situationen när den stat som personen påstås vara medborgare i inte erkänner detta medborgarskap. En sådan fråga är inte obetydlig, eftersom giltigheten av ett andra medborgarskap kan vara svår att fastställa i praktiken och ibland kräva kontakt med främmande staters myndigheter, dokumentkontroll och en processuell ordning som säkerställer den enskildes rätt att bemöta påståendet. I praktiken kan Sverige göra personer statslösa om inte det andra medborgarskapet på ett effektivt sätt kan kontrolleras.

Utredningen redovisar inte vem som ska bära bevisbördan, vilken utredningsskyldighet som ska gälla eller vilka rättsmedel som ska finnas om det andra medborgarskapet visar sig vara tvistigt, oklarlagt eller inte erkänt av den andra staten. Att föreslå en så ingripande ordning utan att samtidigt analysera dessa följdfrågor visar att förslaget inte är tillräckligt genomarbetat, och att förslaget ter sig utgöra en idépolitisk konstruktion som saknar trovärdighet vad gäller ändamålsenlighet, proportion och rättssäkerhet.

SIOS fördjupande kommentarer på enskilda förslag

Med beaktande av ovan framförda kritik mot förslaget i sin helhet har SIOS även åsikter kring de specifika förslag som lagts fram.

Förslaget om brott mot statens vitala intressen

SIOS är mycket kritiska till den materiella utformningen av detta förslag. Den avgörande invändningen är att begreppet ”Sveriges vitala intressen” inte är ett etablerat eller tillräckligt definierat rättsligt begrepp, samtidigt som det i praktiken används som en mycket vid öppning för att omfatta en lång rad olika brottstyper. Detta skapar ett oacceptabelt stort svängrum för tillämpningen. När utredningen själv anger att uttrycket bland annat kan omfatta brottslighet som hotar statens våldsmonopol, demokratin, rättssäkerheten, välfärdssystemen och de finansiella strukturerna i samhället, blir det svårt att se vilken faktisk gräns som återstår. Om så många olika typer av brottslighet kan sägas skada Sveriges vitala intressen, uppstår frågan om inte i praktiken nästan all allvarigare brottslighet kan inrymmas i begreppet. Det gör rekvisitet alltför obestämt för att kunna utgöra grund för en så långtgående åtgärd som återkallelse av medborgarskap. Ett så vagt formulerat kriterium riskerar att urholka legalitetsprincipen, förutsebarheten och likabehandlingen, eftersom den enskilde inte i förväg

med rimlig tydlighet kan veta vilka handlingar som faktiskt kan leda till att medborgarskapet går förlorat. SIOS anser därför att begreppet inte kan användas som ett bärande materiellt rekvisit i en sådan ingripande ordning, särskilt inte när det saknar en klar definition i lagtext och inte heller tycks användas på ett konsekvent sätt i andra rättsliga sammanhang. Formuleringen gör att intrycket av att rekvisitet är mer politiskt än rättsligt, och att dess huvudsakliga funktion blir att möjliggöra en mycket bred och selektiv tillämpning snarare än att skapa en skarp och rättssäker avgränsning.

Förslaget om brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet

SIOS är kritiska till den materiella utformningen av detta förslag. Utredningen föreslår att återkallelse ska kunna ske vid brott med en högsta straffskala på fyra år fängelse eller mer. SIOS anser att sådan gräns är för låg för den långtgående konsekvens som ett medborgarskapsfråntagande innebär. Medborgarskapet är en grundläggande rättslig status och utifrån utredningens eget syfte bör medborgarskap endast kunna fråntas vid grova handlingar med mycket allvarliga samhällskonsekvenser. Det krävs en högre miniminivå för att motivera en åtgärd av denna kaliber.

Precis som kritiken ovan mot det andra förslaget, så betonas att även detta rekvisit är otydligt. De brottsrubriker som föreslås inkluderar handlingar med mycket skiftande grad av allvar och påverkan. Det är inte tillräckligt preciserat vilka konkreta gärningar som faktiskt ska utgöra grund för medborgarskapsåterkallelse. En vaghet som i praxis enkelt kan utökas och slå oproportionerligt mot grupper som redan är utsatta.

Förslaget om oriktiga uppgifter

SIOS medger att det kan finnas skäl, rent förvaltningsrättsligt, att återkalla vissa typer av beslut som tagits där den enskilde har lämnat oriktiga uppgifter eller på annat sätt varit bedräglig, men att den materiella utformningen inte är tillfredställande.

Vi anser det problematiskt att utredningen inte föreslår någon egentlig preskriptionstid för återkallelse av medborgarskap. Att staten ska kunna återkomma mot en enskild utan någon tydlig tidsgräns innebär en långtgående rättsosäkerhet och strider mot grundläggande krav på förutsebarhet. Ju längre tid som förflutit sedan medborgarskapet beviljades, desto starkare skäl talar normalt för att rättsställningen måste vara stabil och skyddad.

Därtill är det mycket problematiskt att förslaget öppnar för att barns medborgarskap ska kunna återkallas till följd av föräldrars agerande. Även om utredningen formellt anger vissa begränsningar, innebär ordningen att barn riskerar att drabbas av ett mycket ingripande beslut på grund av omständigheter de själva inte kan rå för. Det står i tydlig spänning med principen om barnets bästa och med grundläggande barnrättsliga utgångspunkter om att barn inte ska bära ansvar för föräldrars handlingar. Att ett barn kan förlora sitt medborgarskap på grund av föräldrarnas uppgifter eller handlande förstärker också intrycket av ett differentierat medborgarskap där rättsskyddet är svagare för vissa familjer än för andra.

Utredningen är vidare alltför oklar i fråga om vad som faktiskt utgör ”oriktiga, ofullständiga eller annars vilseledande uppgifter” samt ”annat otillbörligt handlande”. Begreppen ges visserligen exempel, men gränserna för tillämpningen förblir otydliga. Det framgår inte tillräckligt klart vilken nivå av felaktighet, underlåtenhet eller missvisande information som ska krävas, hur grov en uppgift måste vara för att vara återkallelsegrundande, eller hur myndigheterna ska skilja mellan medvetet vilseledande och mer ursäktliga fel, missförstånd eller bristfälliga handlingar i en ofta komplex migrationsprocess. När ett så ingripande beslut som återkallelse av medborgarskap ska kunna grundas på sådana obestämda rekvisit måste lagstiftningen vara avsevärt mer precis än vad utredningen nu föreslår. I motsatt fall riskerar ordningen att leda till godtycke, oenhetlig tillämpning och en oproportionerlig belastning på personer som redan befinner sig i en utsatt rättslig position.

Hulya Gursac Sinemli
Ordförande

Remissvaret har författats och föredragits av Dino Amorelli Federico, jurist.